

A Somogyi-könyvtár polcairól

Delfinek közt korsós lány

Az alföldi artézi kutak történetét mutatja be a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Somogyi-könyvtár idei téli közös kiállítása. A bibliotéka aulájában, december 7-én megnyíló tárlat egyik érdekessége az első két szegedi artézi kút fúrásáról szóló, 1891-ben megjelent különlenyomat, amelyben a mai Anna-kút helyén elsőként állított, öntöttvas figurákkal díszített kút (a Korsós lány) fotója is látható.

Furcsa érzés fogja el a szegedi szemlélőt az „A Tisza Lajos-körúti artézi kút” című, 1891-ben megjelent tanulmány fotóját nézegetve. A látvány ismerős is, meg nem is: középen a ma Újszegeden álló, Korsós lány néven ismert díszkút, háttérben a Kálvin téri református („kakasos”) templom bújik meg egy növendék fácska takarásában. Jobbra az 1883-ban emelt Jerney-ház, mellőle azonban még hiányzik a városi gőzfürdő, amely majd csak 1896-ban fogadja az első betérőket.

Az írás, s vele a fénykép „A szegedi két artézi kút. Halaváts Gyulától. (Két táblával.) (Különlenyomat a M. Kir. Földtani Intézet Évkönyve IX. köt. 5. füzetéből.) Budapest. Franklin-Társulat Könyvnyomdája. 1891.” című kiadványban jelent meg. A Somogyi-könyvtárban őrzött dokumentumot is láthatják majd az érdeklődők a bibliotéka és a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara idei téli közös kiállításán, amely az artézi kutak történetét mutatja be. (A tárlat december 7-től látogatható.)

Halaváts Gyula bevezetőjében méltatja az alföldi artézi kutak fúrásában úttörő szerepet játszó Zsigmondy Béla tevékenységét. A mérnök Szeged előtt Hódmezővásárhelyen és Szentesen fűrt egészséges ivóvizet felszínre hozó kutakat. Az első szegedi artézi forrás krónikájáról ezt olvashatjuk a megsárgult lapokon:

„A fúrás helyéül a Budapesti-sugárút és a Tisza Lajos körút sarkán lévő háromszögű terecske lőn a város részéről kijelölve, mely pont a tenger színe felett 82.02 m, a Tisza 0 pontja felett pedig 8.22 m magasan fekszik.

1887. évi április 18-án fogott hozzá Zsigmondy a fúrótorony építéséhez s egy hónappal később, azaz május 18-án a tényleges fúrást meg lehetett kezdeni, mely e naptól aztán folyt éjjel-nappal.”

A tanulmány részleteket közöl a munka során fölmerült akadályokról, s a sikeres befejezésről:

„...1887. évi november 9-én a fúrási munkálatok véget értek. Ekkor 24 óránként 550,000 liter víz ömlött ki. Másnap, november 10-én a fúróluk hivatalosan felmértéven, mélysége 226.69 m-nek állapították meg.”

A kút hozamát alapos és körültekintő méréssorozat végeztével állapították meg:

„Egy évre rá, hogy a kút elkészült, lőn csak a kiömlő víz mennyisége hivatalosan megállapítva, és pedig 1888. évi október 25-étől november 10-éig naponként történt mérés által. E mérések eredménye: a kútból a talaj felszíne felett 0.50 m-nyire 24 óránként 656,637 liter víz folyik ki.

A víz hőfokát én 1889. évi június 22-én 17 R° (21-25 C° fok) találtam.”

Az első szegedi artézi kutat éppoly becsben tartották, mint hódmezővásárhelyi és szentesi rokonait. A fúróluk közelében kőből faragott kömedencébe állított öntöttvas szoborral ékesített díszkutat építettek:

„Ma díszes felépítményből ömlik ki a víz, mely azonban ép úgy mint Hó-Mező-Vásárhelyen és Szentesen nem közvetlenül a fúróluk felett áll, hanem attól kissé messzebb, s a földszín alatt levő tárnában vannak a vezető csövek. A kút nyolczszögletű medenczéje duna-almási mészkőből készült, s oldalán négy helyen kettős kiömlő van. Közepén emelkedik ki díszes talapon, melynek négy oldalán delfinek okádják a vizet, a felső kagyló, melybe a fölötte, amorettek közt álló alak korszából hullatja a vizet. A felépítmény az utcza kövezete felett 4.5 m magas. A felesleges vizet földalatti csatornán vezetik el. A víz kristálytisza, kellemes ízű.”

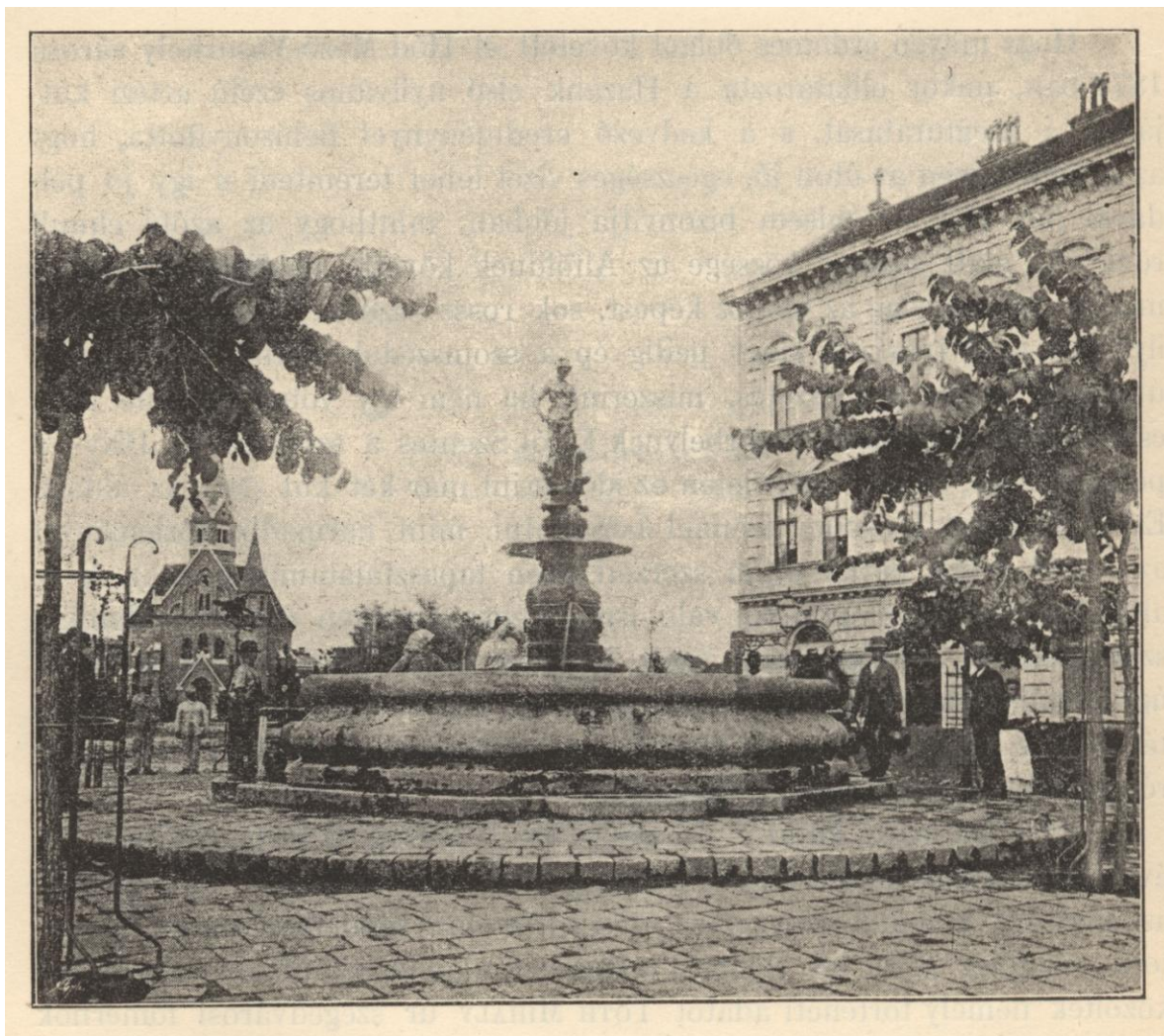

A második szegedi artézi kutat a „m. kir. államvasutak” szegedi állomásán furta Zsigmondy Béla 1888-1890-ben.

A Korsós lány díszkútja az 1927-ben föltárt hévízforrás (amelyet később Anna névre kereszteltek) felszínre hozatala idején előbb az újszegedi liget belsejébe vándorolt, majd a nyolcvanas évek végétől jelenlegi helyén, az újszegedi templom mellett csobogtatja vizét.

Nyilas Péter

**A Korsós lány a mai Anna-kút helyén
(Halaváts Gyula: A szegedi két artézi kút, 1891. Franklin-Társulat)**